

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Eliška Jeníková

**Vybraná osobnost z dějin televizního vysílání
v Československu – Karol Polák**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.**

Praha 2011

Autor práce: **Eliška Jeníková**

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2011**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

JENÍKOVÁ, Eliška. *Vybraná osobnost z dějin televizního vysílání v Československu – Karol Polák*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií, 2011. 35 normostran. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Anotace

Diplomová práce „Vybraná osobnost z dějin televizního vysílání v Československu – Karol Polák“ pojednává o životě a tvorbě známého sportovního komentátora. Vystihuje znaky osobitosti jeho projevu, jeho přínosy v oblasti sportovní žurnalistiky. Nejvýznamnější část bakalářské práce se věnuje době Polákova působení v Československé televizi, tedy téměř pětaticetileté období od 60. let 20. století do 90. let 20. století. Práce se zabývá kromě profesního života i některými otázkami ze soukromého života této osobnosti. Dokumentuje Polákovu kariéru na pozadí tehdejší politické situace v Československu, jejíž atributy zasahovaly i do takových oblastí, jakými jsou televizní či rozhlasové sportovní komentátorství. V obou těchto disciplínách byl v jisté etapě vývoje své kariéry Karol Polák aktivní. Zdůrazněny v práci jsou vrcholy Polákova profesního života v podobě několika olympijských her, jež komentoval. Důležitou složkou práce je zaznamenání vnímání práce Karola Poláka zasvěcenými pohledy jeho kolegů a nástupců.

Annotation

Diploma work „Chosen Personality from the History of Television Broadcast in Czechoslovakia – Karol Polák“ deals with the life and work of famous sport commentator. It points characters of his original discourse and his asset in area of sport journalism. The most remarkable part of bachelor work engage in the times when Polák acted in Czechoslovakia Television. That means almost thirty-five years in times from sixties to nineties in past century. Besides professional life, work goes in for a few topics from personal life of this individuality. It documents Polák's career on background of the then political situation in Czechoslovakia, whose attributes intervened even in areas like television or radio sport journalism and not only once. Karol Polák was in some parts of his career development active in both - television or radio sport journalism. In work are pointed out tops of Polák's professional life in form of the Olympic Games which were commented by him. Very important part of this work is made of noting perceptions of Karol Polák's work by his colleagues and successors.

Klíčová slova

Osobnost, komentátorství, sport, televize, rozhlas, olympiáda

Keywords

Personality, making commentary, sport, television, radio, Olympic Games,

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Vlastní text práce bez anotací, příloh a uvedení použitých zdrojů má celkem 64 177 znaků s mezerami, tj. 35 normostran.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 1. ledna 2011

Eliška Jeníková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu PhDr. Bednaříkovi, Ph.D. za jeho cenné rady, jež mi při psaní práce poskytl. Dále tímto děkuji pánům Vichnarovi, Čapkovi a Zárubovi za jejich čas a postřehy.

TEZe

Obsah

ÚVOD.....	2
POLÁKOVA STUDENTSKÁ LÉTA	3
PRVNÍ KOMENTÁTORSKÉ POČINY	8
POLÁKOVA ÉRA	16
KOMENTÁTORSKÉ SPECIALIZACE KAROLA POLÁKA	16
MILNÍKY V PODOBĚ OLYMPIJSKÝCH HER NA POZADÍ KOMUNISTICKÉHO REŽIMU	20
ÚSTUP ZE SCÉNY.....	23
PŘEDÁVÁNÍ ZKUŠENOSTÍ A UKONČENÍ PŮSOBNÍ V ČESKOSLOVENSKÉ TELEVIZI	23
SOUČASNÉ AKTIVITY KAROLA POLÁKA.....	27
ZÁVĚR.....	29
POUŽITÉ ZDROJE	30

Úvod

Cílem mé práce je představit sportovního komentátora Karola Poláka, zmapovat jeho kariéru, zaměřit se na specifika, jež ho dobrou aktivní kariérou provázela, a především na základě všech těchto aspektů naznačit jeho přínos v oblasti sportovního komentátorství.

To vše se zde pokouším prezentovat prostřednictvím odborného sledování práce člověka, jenž byl profesionálem ve svém oboru, aniž by byl neosobní, nebo snad nedělal lidské chyby.

K takovému zpracování mi posloužily odborné publikace či periodika, dále také tituly volnočasového charakteru, diplomové nebo bakalářské práce s podobnou tematikou, internetové zdroje informací ve formě rozhovorů, fotografií a článků, a v neposlední řadě záznamy komentátorské práce Karola Poláka a jeho kolegů, a současně rozhovory s Polákovými současníky či následovníky.

Odchýlení od teze způsobuje skutečnost, že jsem se při tvorbě své bakalářské práce rozhodla nevyužít materiálů z obrazového archivu Slovenské televize, neboť množství záznamů, jež mi byly poskytnuty Archivem České televize, je pro utvoření představy o Polákově tvorbě dle mého mínění dostatečné.

Obohacení své práce shledávám ve výše zmíněných rozhovorech s Polákovými spolupracovníky a nástupci, konkrétně s Petrem Vichnarem, Pavlem Čapkem a Robertem Zárubou, toho času zaměstnanci Redakce sportu České televize. Tyto rozhovory jsou k dispozici na přiloženém CD.

Co do míry využitelnosti informací považuji za stěžejní především tři druhy zdrojů, a to jednak právě tyto výpovědi současných sportovních komentátorů, dále záznamy Archivu České televize a množství rozhovorů se samotným Karolem Polákem, jež jsou dostupné ve zmíněných sportovně zaměřených či jiných periodikách a na internetu.

Já osobně jsem s Karolem Polákem nikdy nemluvila, ani z důvodu vypracování této své bakalářské práce, a to proto, abych si udržela jistý odstup a posoudila jeho přínos profesi a pracovní stránku jeho života co možná nejobjektivněji.

Polákova studentská léta

Karol Polák se narodil 7. září 1934 v Bratislavě¹ v době „zlatého věku předválečného rozhlasu“², jak obecně bývají nazývána třicátá léta dvacátého století. Dětství prožil v Hochštetnu na Záhorí³ (dnešní název města Vysoké na Morave)⁴.

„Na samučičkom začiatku bola nevedno kým, čím a ako vyvolaná túžba čítať. A nie tak ani pre seba, ako skôr pre niekoho. Pre niekoho, kto bol ochotný počúvať.“⁵ Tak své vlohy k výkonu budoucího, zatím neodhaleného povolání popisuje sám Karol Polák. Aniž by si to v té době dokázal sám uvědomovat, nabýval v dětství (mládí) jistých dovedností, jež se mu v televizi velice hodily. Díky oblíbení čtení například autobiografií různých sportovců se naučil rychle a jistě – sám užívá výrazu „z blatu“⁶ - překládat z češtiny do slovenštiny. Texty s touto a podobnou tematikou byly v době Polákova dětství (především v letech válečných) psány většinou v češtině, a proto když tyto články Karol Polák předčítal nahlas například rodičům, musel je simultánně překládat do jejich (svého) rodného jazyka. Tento um mu zůstal po celou kariéru.

Další dovedností, již v mládí nabyt, je dobré periferní vidění. Pro komentátora, který sídlí na komentátorském stanovišti na stadionu a komentuje zápas naživo, je zásadní mít dobré periferní vidění. Dokáže pak číst poznámky, jež má napsány před sebou, a přitom neztrácí přehled o dění na hřišti. Této schopnosti se naučil v mládí, kdy běžně procházel svižným tempem bratislavskými ulicemi hluboce začtený do novin.⁷ Tedy především do sportovních reportáží.

¹ Článek o Karolu Polákovi na wikipedia.org. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Karol_Pol%C3%A1k

² Miroslav Krupička: *Historie rozhlasu v kostce*. Archiv ČRo. [Online], [cit. 12. 1. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/rozhlasovahistorie/historie/zprava/682506>

³ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. 168 stran. ISBN 80 – 968687 – 4 – 8. Strana 5

⁴ Rozhovor s Karolem Polákem pro ČTK z 6. 9. 2009. Bratislava, Praha. Uveden v magazínu ceskenoviny.cz. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: <http://magazin.ceskenoviny.cz/zpravy/komentator-polak-slavi-75-narozneniny-a-styska-si-po-socialismu/396217>

⁵ Vít Holubec, Karol Polák: *Priviazaní k mikrofónu ...komentujú Karol Polák & Vít Holubec*. Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo. První vydání. Bratislava. 1972. 219 stran. ISBN 77 – 006 – 72. Strana 8.

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž.

Karol Polák popisuje jako největšího koníčka svého dětství sbírání a vystřihování sportovních fotografií, jež si pečlivě třídil a nalepoval do starých účetních knih. Pak vybarvoval dresy hráčů podle originálu.⁸

Otec Karola Poláka v synovi od jeho prvních let také budoval kladný vztah ke sportu. Byl mu v tomto vzoru, jelikož sám hrál fotbalovou ligu, a to za tým ČsŠK Bratislava („Československý Športový Klub Bratislava“, dnešní „Športový Klub SLOVAN Bratislava“⁹).¹⁰ Nutno dodat, že již v té době byl ČsŠK Bratislava útvar známý na poli evropského klubového fotbalu.

Polák starší pravidelně nastupoval v základní sestavě, s ním zde působil ještě například „Fero Daučík“¹¹, jenž se díky svému angažmá ve Španělsku proslavil z tehdejší sestavy klubu snad nejvíce.

Otec Karola Poláka byl vynikajícím fotbalistou a svou vášeň k tělovýchově úspěšně přenášel i na svého syna, jenž automaticky sport považoval za důležitou a nutnou součást života. Po vzoru otce se nejdříve věnoval fotbalu. V dorostenecké věkové kategorii chytal v bráně týmu ČH Bratislava.¹² Později si však ještě více oblíbil košíkovou a svůj sportovní elán během studentských let směřoval především do tohoto odvětví, konkrétně hrál druhou basketbalovou ligu, a to celých šest let.¹³

Karol Polák však v době vyrůstání a dospívání vykonával kromě sportu i jiné významné aktivity. Jeho matka své děti - Karol Polák má sestru¹⁴ – pro změnu vedla k citu pro umění, úzce vymezeno k hudbě. Karol Polák hrál jako školní dítě na housle.¹⁵ To, že se umění nevěnoval zcela z donucení, dokazuje konečně i jeho výběr směru studia na vysoké škole, potažmo budoucího povolání. Když se totiž Karol Polák

⁸ Vít Holubec, Karol Polák: *Priviazaní k mikrofónu ...komentujú Karol Polák & Vít Holubec*. Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo. První vydání. Bratislava. 1972. Strana 9

⁹ Webová stránka ŠK SLOVAN Bratislava. [Online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.slovanfutbal.com/index.php?ID=110&PHPSESSID=83ae1995edb5c7e65eb1c6487ee2f157>

¹⁰ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 9

¹¹ Webová stránka ŠK SLOVAN Bratislava. [Online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.slovanfutbal.com/index.php?ID=111>

¹² Článek o Karolu Polákovi na wikipedia.org. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Karol_Pol%C3%A1k. (Úplný název tehdy zněl „Červená Hviezda Bratislava“. Do června 2009 byl tento klub známý především pod názvem „Futbalový Klub Inter Bratislava“, od 18. 6. 2009 klub fúzoval s „Futbalovým Klubem Senica“). Čerpáno: Článek o FK Inter Bratislava na wikipedia.org. [Online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/FK_Inter_Bratislava; Článek o FK Senica na wikipedia.org. [Online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/FK_Senica

¹³ Článek o zaměstnancích radiové stanice „Hornet radio“. [Online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné z WWW: http://www.hornetradio.fm/index.php?pg=3&pe_key=10

¹⁴ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 13

¹⁵ Tamtéž.

rozhodoval, jaké zaměstnání by chtěl vykonávat ve svém budoucím životě, jakou pro sebe zvolí vysokou školu, ve hře byly tyto výše zmíněné jemu nejbližší obory, totiž sport a umění.

Nakonec přeci jen zvolil variantu, jež ho přitahovala nejvíce, a přihlásil se ke studiu herectví na divadelní fakultě VŠMÚ („Vysoká škola múzických umění“¹⁶) v Bratislavě, kam byl následně přijat, a na níž svá studia úspěšně dokončil.¹⁷

Fakt, že Karol Polák vystudoval uměleckou školu, má vzhledem k jeho celoživotnímu prezentačnímu umu stěžejní důležitost. Dopad charakteru vzdělání, jež Polákovi poskytla Vysoká škola múzických umění, na jeho práci je zřetelný nejen podle mého názoru.

Sportovní komentátor a dlouhodobý Polákův kolega a spolukomentátor fotbalových akcí Pavel Čapek například podotýká, že Karol Polák byl známý mimo jiné svým „krásně posazeným hlasem“¹⁸, přičemž vzpomíná Polákovo umělecké vzdělání a navazuje zmíněním zajímavosti, jež byla v přednesu Karola Poláka jedním z mnoha unikátů. Podle Pavla Čapka měl totiž Karol Polák schopnost „fantasticky napodobovat cizí jména, přestože plynule nehovořil žádným (cizím, pozn. aut.) jazykem“¹⁹. Někomu se tato šikovnost může zdát jako nepodstatná záležitost. Kdo má však se sportovní žurnalistikou (novinářskou prací vůbec) nějaké zkušenosti, dovtípí se, že umět věrně napodobit řeč státu, z něhož ten či onen sportovec pochází, a správně vyslovit jeho jméno, je v oblasti sportovního komentáře velkou výhodou, zároveň i projevem jisté profesionality a připravenosti. Pavel Čapek tuto dovednost v Polákově případě přisuzuje hudebnímu sluchu, jímž byl Karol Polák obdarován, a jenž je podle slov pana Čapka „úžasný“.²⁰

Není to ovšem jen Pavel Čapek, kdo si všímá specifik Polákova hlasu a přednesu vůbec. Všemi mnou dotázanými profesionály z oblasti sportovního komentátorství je styl Polákova projevu vnímán z hlediska jeho pracovního úspěchu jako stěžejní součást,

¹⁶ Webová stránka Vysoké školy múzických umění v Bratislavě. [Online], [cit. 18. 3. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.vsmu.sk/>

¹⁷ Článek o zaměstnancích radiové stanice „Hornet radio“. [Online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné z WWW: http://www.hornetradio.fm/index.php?pg=3&pe_key=10

¹⁸ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Pavlem Čapkem. Proveden 24. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze. Celý rozhovor byl se souhlasem pana Pavla Čapka zaznamenán a je k dispozici jako příloha na CD. K citaci rozhovoru dal pan Pavel Čapek ústně souhlas.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž.

což je dokázáno tím, že tomuto tématu věnoval každý z nich ve své výpovědi mnoho prostoru a květnatých výrazů.

Petr Vichnar, sportovní komentátor České televize a taktéž bývalý Polákův kolega, který mi také poskytl rozhovor, neváhal na téma Polákova přednesu použít výrazu „formální dokonalost“²¹. Dle jeho názoru dovedl Karol Polák nakládat jak se samotným hlasem, tak se svým rodným jazykem: „On uměl úžasně pracovat s hlasem, to je známo... Slovenština je trochu jiná než čeština a on ji dokázal stoprocentně vytěžit... Řekl bych, že ve slovenštině ještě více záleží na modulaci hlasu, a právě proto byl Karol tak populární, protože tohle ovládal dokonale.“²²

O Polákově umění práce s jazykem se v rozhovoru zmiňuje i Robert Záruba, šéfkomentátor Redakce sportu České televize. „Řekl bych, že Karol Polák byl v práci s jazykem jeden z nejobratnějších, jestli ne nejobratnější,“²³ míní. „Měl nezaměnitelný hlas, s nímž ještě vyváděl takové intonační kusy, že se to lidem vrylo do paměti.“²⁴

Nejen práce s hlasem, umění projevu a přednesu, byly Polákovi vzděláním dány. Zjevně díky studiu na vysoké škole s uměleckým zaměřením, konkrétně na divadelní fakultě, měl Karol Polák i jiný přístup k trémě než mnozí jeho kolegové. Zvláštním specifíkem spousty sportovních komentátorů je fatální zdrženlivost při vystupování před lidmi – tedy kde jsou nejen slyšet, ale i vidět - , někdy až naprostá neschopnost tohoto. Karol Polák takovouto trémou netrpěl, což dokládá nespočet sportovních i společenských akcí, na nichž pracoval jako konferenciér. S Polákovou absencí trémy jistě souvisí i jeho schopnost improvizace, což je další z vlastností, jimiž musí dobrý moderátor oplývat.

Zajímavostí, jež stojí za povšimnutí, a jež s výše zmíněným do jisté míry souvisí, je i Polákova angažovanost a účast na nejrůznějších zábavních projektech. Mám na mysli jeho přítomnost tentokrát nikoliv ve funkci moderátora, nýbrž ve funkci účinkujícího. Pro vystoupení v takovémto typu pořadu se herecké vzdělání jistě hodí. Jeho účinkování v tehdejších zábavních pořadech je na tehdejší dobu svého druhu

²¹ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Petrem Vichnarem. Proveden 24. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze. Celý rozhovor byl se souhlasem pana Petra Vichnara zaznamenán a je k dispozici jako příloha na CD. K citaci rozhovoru dal pan Petr Vichnar ústně souhlas.

²² Tamtéž.

²³ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Robertem Zárubou. Proveden 30. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze. Celý rozhovor byl se souhlasem pana Roberta Záruby zaznamenán a je k dispozici jako příloha na CD. K citaci rozhovoru dal pan Robert Záruba ústně souhlas.

²⁴ Tamtéž.

ojedinělý jev. Dá se spekulovat, zdali by byl tolik slavný, kdyby se takto nezviditelňoval. Jistě to byl svérázný sportovní komentátor, ale kdyby lidé znali hlas bez tváře, dost možná by si ho nezapamatovali tak dlouho. Svým způsobem byl Karol Polák prvním sportovním komentátorem v Československu, který zároveň byl - připusťme to slovo - „celebrita“. A k budování takovéto kariéry je herecké vzdělání velice příhodné. Nejčastěji mohli diváci Karola Poláka vidět v silvestrovských a podobných zábavných estrádách.

První komentátorské počiny

Když bylo Karolu Polákovi 23 let, jeho vysokoškolské studium se pomalu blížilo ke konci. Psal se rok 1957 a televizní vysílání bylo přelomové novum. Přesněji řečeno, 1. května 1953 začalo první pravidelné zkušební veřejné vysílání,²⁵ 25. února 1954 započala Československá televize, v té době součást Československého rozhlasu,²⁶ pravidelné vysílání Studia Praha z televizního vysílače na Petříně²⁷. Vysílalo se pouze několikrát v týdnu, celotýdenně se vysílá od 29. prosince 1958.²⁸

Redakce sportu, tedy oddělení Československé televize, jež mě přirozeně zajímá nejvíce, se začala fakticky formovat v průběhu března roku 1956.²⁹ Na jejím vzniku se tehdy podíleli tři muži, konkrétně Rado Siváček, Vít Holubec a Miroslav Hladký.³⁰ Všichni to byli průkopníci v oblasti sportovní žurnalistiky, jež tehdy jako samostatná disciplína neexistovala. Specifikace práce Redakce sportu České televize je zřejmá, ráda bych však na tomto místě použila citaci z webových stránek České televize, jež uvozuje stránky přímo oddílu „Redakce sportu“. Přestože není úplně aktuální, plně vystihuje přínos tohoto útvaru. „Redakce sportu stanovila za 48 let své práce základní televizní postupy pro prezentaci jedinečných sportovních událostí (olympijské hry, světová mistrovství v populárních sportech) a vytvořila nejméně dvě desítky rekordů a unikátních vysílacích výkonů.“³¹

V souvislosti s Karolem Polákem je na místě zmínit jeho dosavadně celoživotní přátelství a profesní spolupráci a souhru s Vítem Holubcem.

Za doby Československa se komentovalo takzvaným federálním způsobem. To znamená, že danou sportovní událost komentovali dva komentátoři, jeden Čech a jeden Slovák. Doba projevů byla pro oba stejná s tím, že se střídali. Například při hokejovém

²⁵ Článek o televizním vysílání na wikipedia.org. [Online], [cit. 23. 10. 2010]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Televizn%C3%AD_vys%C3%ADl%C3%A1n%C3%AD

²⁶ Miroslav Krupička: *Historie rozhlasu v kostce*. Archiv ČRo. [Online], [cit. 12. 1. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/rozhlasovahistorie/historie/zprava/682506>

²⁷ Článek „Prehistorie“. Uvedeno na webových stránkách České televize. [Online], [cit. 8. 2. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/historie/prehistorie.php>

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Úvodní strana o zaměstnancích Redakce sportu ČT. Uvedeno na webových stránkách České televize. [Online], [cit. 8. 2. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/lide/redakcesportu/index.php>

³⁰ Otakar Černý: *Brankám bylo padesát aneb Díky táto*. Edice ČT. První vydání. Praha. 2007. 176 stran. Strana 12.

³¹ Úvod k oddílu „Redakce sportu“ na stránkách České televize. [Online], [cit. 28. 10. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/lide/redakce-sportu/>. Napsáno v roce 2004. Nyní má Redakce sportu ČT za sebou již 54 let činnosti.

utkání zněla z komentátorského stanoviště do mikrofonů v každé třetině vždy deset minut čeština a deset minut slovenština, nepočítám-li různá herní přerušení. Nejjednodušeji řečeno, každý komentoval deset minut zápasu.

Vít Holubec nejvíce ze všeho komentoval fotbal. Tento sport se stal Holubcovým nejoblíbenějším, tudíž mu práce byla koníčkem. Karol Polák s ním měl/má toto společné. Přestože Karol Polák komentoval ještě hokej, krasobruslení a okrajově atletiku a další sporty, dle výpovědí jeho bývalých kolegů a na základě publikovaných rozhovorů s Karolem Polákem si troufám tvrdit, že fotbal mu byl sportem nejbližším. Karol Polák a Vít Holubec spolu dlouhá léta komentovali právě fotbal zmíněným federálním způsobem (viz výše). Jejich láska ke sportu byla natolik hluboká, že o něm (o jeho komentování), společně napsali knihu *Priviazani k mikrofónu ...komentujú Karol Polák & Vít Holubec*³². Tato svérázným způsobem napsaná kniha popisuje vývoj obou komentátorů od dob jejich dětství až po čas jejich profesionální kariéry, a především také jejich nejen sportovní zážitky z různých zemí, do nichž se díky svému zaměstnání dostali. Jednotlivým státům se autoři věnují tematicky vždy v samostatných kapitolách. V knize je obsažen specifický smysl pro humor a jistý nadhled obou komentátorů. Zajímavé je na knize také to, že je psaná – přeneseně řečeno – federálním způsobem. Pravidelně se zde střídá český jazyk se slovenským, tedy pasáže psané Vítem Holubcem s pasážemi psanými Karolem Polákem. Tato kniha je jedinečná díky postřehům, jež zde autoři čtenářům předkládají. Kromě popisů jednotlivých sportovních zážitků jsou zde obsaženy kulturní a sociologické dojmy vnímané těmito sportovními komentátory a prezentované pro ně typicky květnatým jazykem. Všímají si tam specialit a pozoruhodností jednotlivých zemí a jejich obyvatel. Pro ilustraci uvedu pár příkladů. Kapitolu o zážitcích z Francie Karol Polák uvozuje slovy: „Galský kohút kikiríka najhlasnejšie v Alpách. Tam je doma na kombinézach odvážnych mužov a neohrozených žien, čo sa vrhajú šialenou rýchlosťou zo strmých svahov za slávu sladkého Francúzska. Tam nižšie ešte kde-tu zatrepoce krídlami na rugbyových alebo futbalových štadiónoch, moce sa medzi kolesami profesionálnych bicyklov, ale hrebienok mu visí cez oko... Potrebuje stále viac zrna.“³³, kapitolu o tom, co zažili v Mexiku, pak opět Karol Polák uvozuje takto: „Mexické mamičky uspávajú svoje deti rozprávkou o mocných indiánskych kmeňoch, ktoré pred dávnymi rokmi

³² Vít Holubec, Karol Polák: *Priviazani k mikrofónu ...komentujú Karol Polák & Vít Holubec*. Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo. První vydání. Bratislava. 1972.

putovali Amerikou zo severu na juh a hľadali miesto, kde by sa mohli natrvalo usadiť. A poradil im mocný šaman, že tam bude ich zasľúbená zem, kde zočia kondora v pazúroch hada držať. Tam nech sa zložia a založia mesto. To mesto sa volá Mexiko.“³⁴

Vít Holubec v roce 2006³⁵

³³ Vít Holubec, Karol Polák: *Priviazaní k mikrofónu ...komentujú Karol Polák & Vít Holubec*. Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo. První vydání. Bratislava. 1972. Strana 125.

³⁴ Vít Holubec, Karol Polák: *Priviazaní k mikrofónu ...komentujú Karol Polák & Vít Holubec*. Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo. První vydání. Bratislava. 1972. Strana 141.

Ráda bych se na tomto místě ve zkratce zmínila o další třetině týmu zakládajícího sportovní redakci v Československé televizi, a to o Miroslavu Hladkém. Tato kontroverzní osobnost televizních dějin má opravdu zajímavý 'černobílý' životopis, jenž rozhodně stojí za zmínku.

V oblasti žurnalistiky se začal prosazovat v Mladé frontě, kde se po čase stal šéfem sportovní redakce.³⁶ Pak ve věku sedmatřiceti let spoluzaložil Redakci sportu Československé televize, jejímž se stal vzápětí šéfredaktorem, avšak věnoval se i jiným tématům než jen sportu.³⁷ O třináct let později, 15. dubna pookupačního roku 1969, zaujal místo šéfredaktora televizního zpravodajství³⁸, následně se ve školním roce 1970 – 1971 stal děkanem Fakulty sociálních věd a publicistiky Univerzity Karlovy, kde svým konáním zapříčinil odchod mnoha pedagogů z institutu, a tím se mimo jiné podílel na úpadku a politizaci této fakulty, a nejen jí, za doby normalizace³⁹.

Ale vraťme se do druhé poloviny 50. let 20. století. Na začátku března 1956 vymýšlejí a vytvářejí pánové Holubec, Siváček a Hladký dnes nejdéle vysílaný pořad v Československu/ České republice v dějinách Československé/ České televize, a tím jsou Branky, Body, Vteřiny.⁴⁰ Existuje tvrzení, že při vzniku tohoto pořadu měl každý z tvůrců přispět do celkového názvu jedním slovem.⁴¹ Vzhledem k výše uvedenému asi nikoho nepřekvapí, že se slovem „Branky“ přišel Vít Holubec.⁴² První díl tohoto pořadu, přinášejícího divákům sportovní zpravodajství, byl odvysílán 11. března 1956 a moderoval ho právě Vít Holubec.⁴³

Takováto tedy byla situace v oblasti televizní sportovní žurnalistiky v době, kdy Karol Polák dokončoval studia a neměl ještě ani tušení, že jednou bude tohoto oboru zástupcem.

³⁵ Chat s osobností České televize – Vít Holubec. Uvedeno 14. března 2006. [Online], [cit. 25. 4. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/chat/chat.php?id=374>

³⁶ Článek „Co jste dělal a v co jste věřil, když Vám bylo dvacet?“ [Online], [cit. 18. 9. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.denikreferendum.cz/clanek/4216-co-jste-delal-a-v-co-jste-veril-kdyz-vam-bylo-dvacet>.

³⁷ Úvodní strana o zaměstnancích Redakce sportu ČT. Uvedeno na webových stránkách České televize. [Online], [cit. 8. 2. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/lide/redakcesportu/index.php>

³⁸ Článek „Kalendárium 1969“. Uvedeno na webových stránkách České televize. [Online], [cit. 8. 2. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/historie/kalendarium1969.php>

³⁹ Článek „Fakulta sociálních věd – Institucionalizace sociálněvědních oborů na Karlově Univerzitě“. Uvedeno na webových stránkách Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. [Online], [cit. 8. 2. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.fsv.cuni.cz/FSV-413.html>

⁴⁰ Otakar Černý: *Brankám bylo padesát aneb Díky táto*. Edice ČT. První vydání. Praha. 2007. Strana 12.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Chat s osobností České televize – Vít Holubec. Uvedeno 14. března 2006. [Online], [cit. 25. 4. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/chat/chat.php?id=374>

Na konci padesátých let tedy Karol Polák úspěšně dostudoval herectví. Jak sám popisuje v rozhovoru pro server pravda.sk, z herce se stal hlasatelem během několika hodin. „Otca v päťdesiatych rokoch zavreli, mama zomrela na rakovinu, žil som len so sestrou. V auguste 1958 som sa už chystal do Martina, kde som dostal angažmán. Vtedy som stretol na ulici Dušana Gábora, ktorý už pracoval v televízii ako šéf hlásateľov. Potrebovali zaskočiť za Gustíka Täubera, ktorý ochorel. ‘Ty máš skúsenosti, už si sedel za mikrofónom’, vrazil a ani nečakal na odpoveď. Odviezol ma na Kamzík a večer som už hlásil Televízne noviny.“⁴⁴

Šedesátá léta byla pro Karola Poláka, již sportovního komentátora, ve znamení velkých komentátorských ‘poprvé’. První komentátorskou zkušeností pro něj byla krasobruslařská exhibice v Bratislavě (březen 1959)⁴⁵. Komentování této sportovní události byl první úkol/ zkouška Karola Poláka jako potenciálního sportovního komentátora. Do té doby neměl ani s krasobruslením ani s jeho komentováním žádné zkušenosti. Na přípravu na komentář měl pouhý den, přesto se osvědčil a zařadil se tak mezi zaměstnance sportovní redakce bratislavské televize.⁴⁶

Další jeho ‘poprvé’, neboli Polákova první zkušenost se zahraničním přenosem, se datuje do prosince 1962.⁴⁷ Jednalo se o fotbalový zápas Rappanova poháru mezi Slovnafem Bratislava a Tatabányou, jenž se hrál právě v Maďarsku.⁴⁸ V roce 1964 Karol Polák také například poprvé komentoval cyklistický Závod míru,⁴⁹ o dva roky později, konkrétně 12. července 1966,⁵⁰ komentoval své „prvé stretnutie s veľkým futbalom“⁵¹, a to zápas Brazílie – Bulharsko na mistrovství světa.⁵² Byla to léta sbírání zkušeností.

Výrazným Polákovým zásahem do dějin sportovního komentáře na Československé televizi, jenž se jako nejstarší dochoval v Archivu České televize, je

⁴⁴ Rozhovor s Karolem Polákem pro server pravda.sk. Rozhovor byl uskutečněn dne 5. září a vedl ho Michal Zeman. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://futbal.pravda.sk/pred-obrazovkou-trpim-vravi-legendarny-komentator-karol-polak-psd-/sk_rfutbal.asp?c=A090904_222546_sk_rfutbal_p43

⁴⁵ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 29

⁴⁶ Vít Holubec, Karol Polák: *Priviazaní k mikrofónu ...komentujú Karol Polák & Vít Holubec*. Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo. První vydání. Bratislava. 1972. Strana 23.

⁴⁷ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 43

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 56, 57

⁵⁰ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 61

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Tamtéž.

jeho slovní doprovod zimních olympijských her v Grenoblu roku 1968.⁵³ Způsob jeho komentování ledního hokeje, konkrétně zápasu ČSSR – Kanada, ve mně zanechal silné zážitky. V tomto utkání jsou zastoupeny patrné projevy Polákových specifických vlastností a zvyků, proto jsem jej zkoumala jako reprezentativní ukázkou.

Polákova intonace při komentování je, jak se dá vysledovat v mnoha záznamech, řekněme metaforická. Když kupříkladu mluví o něčem tvrdém (zášlap hráče), vyslovuje toto slovní spojení opravdu tvrdě, drsně.⁵⁴ Naopak protagonisty samotné popisuje a na dálku oslovuje zdobnělinami či familiárními zkomoleninami jejich křestních jmen (Franta, Jenda apod.)⁵⁵, nebo rovnou přezdívkami („Medvěd“ říká hráči, který je mohutné postavy; „Havran“ zas tomu, jenž má černé vlasy)⁵⁶.

Překvapující a z dnešního pohledu nevídanou shledávám občasnou absenci nestrannosti v profesním projevu Karola Poláka. Používání výroků typu „rozhodcovia prehliadli aspoň štyri alebo päť jasných ofsajdov na kanadskej strane.“⁵⁷ na mě působí ožehavě a amatérsky. Jak je ovšem patrné z dalších záznamů té doby, publikování vlastních zaujatých názorů komentátora v přímém sportovním přenosu se tehdy tolerovalo.

Ráda bych na tomto místě zmínila ještě další dvě zajímavosti Polákova projevu. Tou první, jež jsem u něj při sledování záznamů z pozdější doby nepozorovala, je přílišná snaha hráčům z komentátorského stanoviště jaksi radit. V současnosti je to u činných komentátorů v takové míře a v takovém stylu vskutku nezvyklé. Pro ilustraci uvádím několik příkladů: „Pozor, chlapani, pozor na to rozohrávanie... Prihraj Holíkovi... Daj to Suchému...“⁵⁸

Druhý jev, jenž je na místě zmínit, Karola Poláka naopak provází celou jeho kariéru a stává se pro jeho styl komentování příznačným. Mám na mysli jistý nádech sentimentu a smysl pro poetiku, jež do svých promluv Karol Polák komponoval, a to záměrně. Opět musím připomenout hokejový zápas ČSSR – Kanada na zimních olympijských hrách v Grenoblu. Při jeho sledování lze zpozorovat situaci, jež prakticky ukazuje, co chci výše uvedeným říci.

⁵³ Audiovizuální záznam. Shlédnuto v Archivu České televize dne 15. 3. 2010. Záznam utkání ČSSR – Kanada, lední hokej, ZOH Grenoble v roce 1968. Rok pořizování záznamu: 1968. Délka záznamu: 111 minut. Kód záznamu: 268 531 18997

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Tamtéž.

Když byla třetí třetina zápasu v půli, vedla Kanada nad Československem 3:2. Karol Polák zbývajících deset minut utkání nehodnotí stroze jako „posledných deset minut zápasu“, nýbrž jako „posledných deset minut nádeje“⁵⁹. Když se o několik minut později zamýšlí nad dosavadním průběhem hry, opět se značným citovým zabarvením prohlašuje: „Vstrelením druhého gólu sme z tohoto zápasu urobili zápas nádeje.“⁶⁰

Snad každé sportovní klání, jež Karol Polák komentoval, mělo díky jeho projevu unikátní, předem připravený úvod i závěr, v nichž bylo možné nalézt jazykově bohatý, metaforický i metonimický Polákův náboj.

Legendární fotbalový zápas ČSSR – NSR samozřejmě nebyl výjimkou. Toto finále Mistrovství Evropy se konalo 20. června 1976 v Bělehradu.⁶¹ Karol Polák jej uvedl strojeným slavnostním hlasem a těmito slovy: „Je teplý večer po rozpálenej slnečnej nedeli. Obidve jedenástky čaká vyčerpávající boj v kotli vysokých tribún, kde z betónu stále ešte sálajúcu horúčavu neochladí dnes večer ani vánok...“ Jedná se o ten zápas, díky jehož vítězství se Československá republika stala mistrem Evropy v kopané.⁶² A diváci v celém Československu se to dozvěděli právě z úst Karola Poláka, jehož vítězné zvolání se stalo stejně legendárním jako zápas sám. Když do mikrofonu zakřičel památnou větu „Sme majstri Európy!“⁶³, stal se pro mnohé fanoušky sportu nezapomenutelným.

Podobně dramaticky působilo úvodní slovo, jež Karol Polák pronesl při zahájení letních olympijských her v Moskvě roku 1980. Jedna z prvních vět, popisující situaci na stadionu, zněla: „Aj slnko, ktoré se pomaly chýli k západu, má v tejto chvíli farbu zlatej medaily.“⁶⁴

Polákových specifických promluv na úvod i na závěr si všímá například i Pavel Čapek, který k tématu přispívá: „On a Vít Holubec jako dlouholetí spolupracovníci a nositelé této školy měli zásadu, že si psali úvod a závěr. Oni měli vždy napsané třeba první tři věty a měli i varianty závěru podle toho, jak to dopadne... Já jsem si dlouho

⁵⁹ Audiovizuální záznam. Shlédnuto v Archivu České televize dne 15. 3. 2010. Záznam utkání ČSSR – Kanada, lední hokej, ZOH Grenoble v roce 1968. Rok pořízení záznamu: 1968.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Rozhovor s Karolem Polákem pro periodikum IDNES.cz. Uvedeno dne 11. 3. 2009. Bratislava. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://fotbal.idnes.cz/zivot-bez-mikrofonu-me-nezabijerika-karol-polak-fux-/fot_reprez.asp?c=A090310_154731_fot_reprez_ot

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž; Audiovizuální záznam. Shlédnuto v Archivu České televize dne 15. 3. 2010. Záznam utkání finále mistrovství Evropy ve fotbale v Bělehradu v roce 1976. Rok pořízení záznamu: 1976. Délka záznamu 95 minut. Kód záznamu: 276 440 03958

⁶⁴ Audiovizuální záznam. Shlédnuto v Archivu České televize dne 15. 3. 2010. Záznam zahájení LOH v Moskvě v roce 1980. Rok pořízení záznamu: 1980. Kód záznamu: 280 440 42979/0001

psal úvody... Toto jsem od nich převzal... Oni razili zásadu, že hodně na dojmu z komentování vždycky dělá úvod a závěr.“⁶⁵

Všeobecným poznatkem je, že první komentátorské počiny Karola Poláka jsou zároveň prvními počiny sportovních komentátorů Polákovy generace vůbec. Když mladík Karol Polák nastupoval do Redakce sportu Československé televize, existovala a fungovala doslova pár let. Karol Polák byl tedy jedním z těch, kdo vymýšleli a stanovovali ráz televizního sportovního komentáře. Žádné vzory ani předchozí zkušenosti z oblasti televizního komentování sportu jednoduše nebyly k dispozici. Nejlépe toto období vystihuje charakteristika, již ve své knize užil Otakar Černý⁶⁶, současník Karola Poláka, toho času šéfredaktor Redakce sportu České televize: „Na východ od Československa nebylo co odkoukat, na Západ jsme neviděli.“⁶⁷

Byli to sportovní komentátoři doby právě Karola Poláka, kteří zaváděli postupy práce i její zákonitosti, jež platí dodnes. „Lidé jako Holubec, Mikyska, Karol Polák a řada dalších vlastně vymýšleli, jak se to má dělat..., a Karol patří k těm klasikům, kteří tomu dali základy, a z toho všechny další generace komentátorů budou čerpat vždycky...“⁶⁸, uzavírají kapitolu slova Petra Vichnara.

⁶⁵ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Pavlem Čapkem. Proveden 24. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze.

⁶⁶ Článek o zaměstnanci ČT: Otakar Černý. Redakce sportu ČT. Uvedeno na webových stránkách České televize. [Online], [cit. 13. 2. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/lide/redakcesportu/otakarcerny.php>

⁶⁷ Otakar Černý: *Brankám bylo padesát aneb Díky táto*. Edice ČT. První vydání. Praha. 2007. Strana 16.

⁶⁸ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Petrem Vichnarem. Proveden 24. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze.

Polákova éra

Komentátorské specializace Karola Poláka

Karol Polák zejména v časech svých začátků v Československé televizi (konec 50. let – první polovina 60. let) komentoval různé sporty. Jak sám příkladem ve své životopisně laděné knize uvádí, v pátek to bylo utkání Poháru mistrů ve fotbale, v sobotu finále mistrovství světa v kuželkách a v neděli krajské mistrovství v motokrosu.⁶⁹ Práce v duchu hesla „Každý deň iný šport“⁷⁰. Nutno dodat, že tato klání se konala na různých místech, a to nejen v rámci Bratislavy, nýbrž třeba i celého území republiky. To Karola Poláka naučilo jisté všestrannosti a všeobecnému přehledu.

Později, v době svého největšího věhlasu, se Karol Polák věnoval již téměř výhradně několika málo sportům. Trio „jeho“ oborů bylo složeno z fotbalu, ledního hokeje a krasobruslení. Dále se pak věnoval komentáři atletiky, okrajově volejbalu a dalším. Jeho specialitou bylo také mnoho uvozujících a uzavírajících komentářů a slovních doprovodů sportovních akcí typu olympiád a mistrovství světa či světových pohárů.

Z výpovědí současných komentátorských profesionálů je patrné, že z trojice sportů, jež komentoval Karol Polák nejčastěji, mu byl nejbližší fotbal. Nejkonkrétněji tuto tezi potvrzuje šéfkomentátor Redakce sportu České televize, a zároveň komentátor ledního hokeje, Robert Záruba: „Hokej ho moc nebral. On byl fotbalový komentátor. Považoval fotbal za ten téměř jediný sport... Fotbal byl někde, a pak ten zbytek, myslím, moc nerozlišoval... Jenže problém byl v tom, že tenkrát (po roce 1978, pozn. aut.), při vší účtě, ti ostatní komentátoři byli ještě o trošičku pozadu v tom stylu komentování, takže on i s tím svým poměrně povrchním přístupem byl pořád vysoko nad nimi. Z hlediska toho zážitku, který mohl divákovi dát, byl prostě úplně jinde. Uměl prožít ty dramatické situace, uměl to drama dobře odlišit od pasáží, které v tom zápase nebyly zajímavé, uměl to prostě udělat jako událost, což bych řekl, že byl trošku problém těch ostatních komentátorů té doby, včetně Čechů.“⁷¹

⁶⁹ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 37.

⁷⁰ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 36.

⁷¹ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Robertem Zárubou. Proveden 30. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze.

Pro každou z disciplín, jež komentoval, byl ovšem Karol Polák tak jako tak nutně významnou osobností, jež dala oboru mnohé. Polákovy přínosy v komentování jednotlivých jeho specializací byly stěžejním předmětem zájmu mých rozhovorů se současnými sportovními komentátory. Karol Polák se své přínosy sportovnímu komentáři nesnaží definovat či naznačovat ani ve svých knihách, ani v rozhovorech s ním vedenými. Jediná cesta, jíž se dobrat pojmenování Polákových přínosů v komentáři jeho specializovaných sportů, bylo pokusit se je odhalit právě na základě rozhovorů s komentátory sportu. Záměrně jsem vybrala vždy jednoho reprezentanta současného televizního komentování krasobruslení, fotbalu a ledního hokeje proto, aby vždy zhodnotili Polákův význam a přínos pro komentování toho sportu, jež mají tito komentátoři sami ve své odbornosti. Zástupci prvních dvou disciplín byli navíc i jeho kolegy.

Vůbec první sportovní přímý přenos, jež měl Karol Polák na pozici komentátora na starosti, byl z krasobruslení.⁷² Konkrétně se jednalo o krasobruslařskou exhibici, jež se konala v březnu roku 1959 na bratislavském zimním stadionu.⁷³ V té době již jako krasobruslařský komentátor exceloval Karel Mikyska, později Polákův dlouholetý kolega a nadřízený. Karel Mikyska působil v šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých letech (de facto téměř celou Polákovu aktivní éru) jako šéfredaktor HRTM (Hlavní redakce tělovýchovy a motorismu) Československé televize.⁷⁴ Nejznámějšími dalšími kolegy Karola Poláka byli především komentátoři a redaktori Vladimír Vácha, Oldřich Červinka, Otakar Černý, Luděk Brábník, Jaroslav Suchánek a Vít Holubec.⁷⁵ Vraťme se ale k Mikyskovi.

Karol Polák a Karel Mikyska. Tito dva spolu federálním způsobem komentovali právě krasobruslení. Každý z nich měl odlišný styl komentáře, oba však byli v té době špičkovými reprezentanty oboru. Jak jsem se již zmiňovala, byli to právě lidé generace Karola Poláka, jeho tehdejší spolupracovníci, kteří zaváděli, 'jak se to má dělat', a proto vše, co tito komentátoři vymysleli a uvedli do praxe, a jenž je zároveň používáno dodnes, považuji za jejich přínos profesí.

Co se týká komentování krasobruslení, dá se za přínos Karola Poláka a jeho kolegů počítat nejen forma a styl vyjadřování a obsahová stránka jazyka, nýbrž

⁷² Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 29.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Otakar Černý: *Brankám bylo padesát aneb Díky táto*. Edice ČT. První vydání. Praha. 2007. Strana 12, 46.

především, na rozdíl od ostatních sportů, jež komentoval, je to míra (objem) komentáře a časové rozvržení jeho použití.

Takovéto jevy z oblasti komentování krasobruslení v podání Karola Poláka a Karla Mikysky ve svém rozhovoru popsal a shrnul Petr Vichnar, současný komentátor krasobruslení: „Oni přišli na zásadní věc, a to si myslím, že je věc, která se prostě nemá měnit, a to je to, že v průběhu jízdy toho závodníka by se mělo minimálně mluvit. A samozřejmě i přesto je to spektrum poměrně široké, protože můžete vlastně to krasobruslení komentovat tak, že jenom identifikujete skoky, nic jiného. Protože to je to, co asi tu veřejnost zajímá... Jinak prostě toho diváka nerušíte, necháte ho, aby se díval, aby to prožíval sám, což je asi rozumné... Samozřejmě musíte mu dát informaci o tom, na jakou hudbu jede, protože to ti lidé chtějí slyšet... A oni s tím Karlem Mikyskou to jakoby cizelovali od těch padesátých let, kdy se začalo komentovat krasobruslení... A byli, myslím si, oba s tím Mikyskou zastánci toho úsporného komentáře, i když ten Karol, si myslím, že mluvil víc než Mikyska... Tenhle princip toho komentování krasobruslení oni zavedli, a myslím si, že to je věc, se kterou se nedá moc hýbat... Je samozřejmě otázka – protože to krasobruslení je takové hodně načančané, kudrlinkové – jak tomu přizpůsobit ten slovník a ten slovní projev... Karol měl velkou výhodu, že měl ohromné spektrum těch výrazových prostředků, takže tomu dokázal dát ty správné intonace, to zabarvení hlasu... Dokázal i krásně, mnohdy s citací různých klasiků, jaksi vyjádřit svůj pocit z té jízdy, to hodnocení, to hodnocení té estetické stránky, protože tenkrát to krasobruslení bylo hlavně krásné bruslení... A myslím si, že v tomhle směru mě oba hodně ovlivnili právě v tom, že jsem se pak už taky nebál do toho trošku jít s těmi emocemi a s tím košatým slovníkem, který se třeba do hokeje nehodí... V tomto směru oba, jak ten Karel Mikyska, tak bych řekl zejména ten Karol Polák, byli jedineční... To byla velká škola... Fascinovala mě ta jeho šíře záběru, ta ohromná schopnost hlasem vyjádřit určité věci. To si myslím, že nikdo před ním ani po něm nebyl schopný opakovat, v tom on byl jedinečný i s tím zabarvením toho hlasu.“⁷⁶

⁷⁵ Otakar Černý: *Brankám bylo padesát aneb Díky táto*. Edice ČT. První vydání. Praha. 2007. Strana 14.

⁷⁶ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Petrem Vichnarem. Proveden 24. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze.

Fotbal je z hlediska komentování úplně jiný sport než krasobruslení. Přesto byl i v tomto oboru Karol Polák podle slov Petra Vichnara „nedostižný“⁷⁷. To svědčí o Polákově komentátorské kvalitě a všestrannosti v rámci pestrého a širokého záběru komentování různých druhů sportů. I při komentování fotbalu se Karol Polák držel jistých zásad, jež pro něj byly typické. Vedle kvalitní přípravy a vypracovaných poznámek a postřehů o jednotlivých hráčích měl například na každý zápas předem připravené vtipné a aktuální připomínky o jedné, maximálně několika větách. Ty mu sloužily k vyplnění dějově nezajímavého místa zápasu. Všimá si toho jeho tehdejší kolega Pavel Čapek. „On byl člověk, který si dopředu napsal myšlenky, které chce v tom přenosu říci, což jsem nikdy u nikoho jiného nezažil. Měl to krásně napsané, on byl strašný systematik... Prostě běžel ten zápas... Když měl pocit, že je nějaká malá odmlka, tak si vzal ten papír a přečetl to. Jako všechno má své výhody a nevýhody, tak to mělo nevýhodu ze dvou věcí. Fotbal je naprosto nevyzpytatelná hra... A tam se třeba pak stalo, že někdo vhodil aut rychle a prostě najednou během tří vteřin to bylo jinak. A on, protože to četl z papíru, tak to nezpозoroval. A trošku to s ním nekorespondovalo. A druhá věc, to mi právě prozradil... On to vždycky přečetl, tu myšlenku, kterou měl napsanou, a pak si to odškrtl. A já říkám: ‚proč si to odškrtáváš?‘, a on říkal: ‚no protože se mi jednou stalo, že jsem to přečetl dvakrát.‘“⁷⁸

Přínos, jímž byl Karol Polák pro komentování ledního hokeje, byl založen především na jeho přípravě na každý zápas, na každého hráče. Nejvíce své následovníky, a to zejména na Slovensku, podle Roberta Záruby ovlivnil schopností pracovat s jazykem a nabízet určité varianty použití slovní zásoby.⁷⁹ Další specifický znak Polákova komentování nejen ledního hokeje, jehož si Robert Záruba všimá, je Polákově používání jistých rozloučení s diváky a sportovní událostí vůbec, jež po zápase Karol Polák vyřkl, a jež byla pro každé utkání unikátní. „Měl takové obraty... Ale už to podruhé nepoužil. Nebo málokdy. Neměl takovou tu tendenci stále se k tomu vracet a vykořisťovat sám sebe v tom komentáři,“⁸⁰ dodává Robert Záruba.

⁷⁷ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Petrem Vichnarem. Proveden 24. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze.

⁷⁸ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Pavlem Čapkem. Proveden 24. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze.

⁷⁹ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Robertem Zárubou. Proveden 30. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze.

⁸⁰ Tamtéž.

Milníky v podobě olympijských her na pozadí komunistického režimu

Tato podkapitola má za úkol čtenáři prezentovat, jaká sportovní klání Karol Polák za svého působení na pozici sportovního komentátora Československé televize komentoval. Vyjádřeno číselně, Karol Polák je podepsán mimo jiné pod dvanácti olympiádami (na letních komentoval především fotbal a jiné míčové sporty a atletiku, na zimních to bylo krasobruslení a hokej, na obou pak měl povětšinou na starosti i komentář úvodních a závěrečných ceremoniálů), čtrnácti světovými šampionáty (fotbal a lední hokej), pětadvaceti krasobruslařskými mistrovstvími světa a čtyřicetimi mistrovstvími Evropy v krasobruslení.⁸¹

Všechna mezinárodní klání, jež byla komentována přímo z dějiště, byla v době minulého režimu pro komentátory a ostatní zaměstnance, kteří měli akci na starosti, ve znamení nejen zhlédnutí sportovního svátku a špičkových výkonů sportovců, ale byla také pro tyto zaměstnance šancí vycestovat do míst, kam by se za jiných okolností podívat nemohli. Tyto sportovní události tak měly pro dané pracovníky o to větší význam a o to více formalit a také potenciálních problémů bylo s těmito výjezdy spojeno. Za doby komunistického režimu – což byl téměř celý čas působení Karola Poláka na pozici sportovního komentátora a redaktora v Československé televizi – znamenala práce na území naprosté většiny států s jiným než komunistickým režimem vedle radostí i značné starosti.

Před výjezdem na Západ bylo pro cestující zaměstnance Československé televize povinné absolvovat politické školení, na němž bylo zaměstnancům kladeno na srdce, jak se v dané zemi zorientovat.⁸² Samotné cestování nebylo snadné. Komentátoři s technickým zázemím obvykle cestovali déle, leckdy i mnohem krkolomněji než samotní sportovci, a to z úsporných důvodů. Zde si nemohu nevšimnout paradoxního postřehu samotného Karola Poláka, jenž k dané tematice ve své životopisné knize uvádí: „My ostatní – novináři – sme sa dopravovali do dejiska hier (XI. zimní olympijské hry 1972 v Sapporu, pozn. aut.) komplikovanejšie a dlhšie, ale verte mi – mne to neprekážalo. Naopak. Bol som rád, že uvidím taký kusisko sveta.“⁸³

⁸¹ Rozhovor s Karolem Polákem pro Lidové noviny. Uveden dne 5. 9. 2009. Rozhovor vedl Jiří Jakoubek. Bratislava. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://sportreport.lidovky.cz/karol-polak-jsem-slovak-i-kdyz-jsem-polak-fpj-/ln-sport-rozhovory.asp?c=A090905_122847_ln-sport-rozhovory_mis

⁸² Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 81.

⁸³ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 74.

Jistý postoj vůči komunistickému režimu si Karol Polák vybudoval již v mládí. V padesátých letech byl totiž odsouzen jeho otec na deset let nucených prací za údajnou protistátní činnost a svůj trest si odpykával těžkou prací na stavbě banskobystrické cementárny.⁸⁴ Pro mladého Karola to byl pouze začátek chmurných časů. Nedlouho po odsouzení otce mu na rakovinu zemřela matka, jak jsem se již zmiňovala.⁸⁵ Nutnost uživit sebe a sestru přiměla Karola Poláka, v té době ještě studenta konzervatoře, přijmout nabídku externího hlasatelství nočních zpráv v rozhlase.⁸⁶ Tehdy se tedy začínaly spojovat jeho herecké vlohy s dovednostmi prezentačními a komentátorskými.

Komunismus a jeho dopady provázely Karola Poláka de facto celou jeho kariéru. Mluvit tehdy během komentování sportovní akce o politice – už jen v náznacích – bylo velice ošemetné. Velmi střežené a sledované byly veškeré zápasy s tehdejšími Sovětským svazem. Přesto byl sport jedním z oddílů televizního vysílání, kde se dalo politické tematice v podstatě bez problémů vyhnout a pro obyčejné diváky tu byla jako oddechový prvek. Byly však momenty, kdy se politice vyhnout nedalo. Mám na mysli takové události typu například spartakiád, některých různých sportovních klání s účastí sportovců tehdejšího Sovětského svazu, či konkrétně letní olympijské hry v Moskvě roku 1980.⁸⁷ Zde bylo žádoucí zmínit či jinak prezentovat různá komunistická hesla či připomenutí mezistátních přátelství typu „Za mír, za socialismus“.⁸⁸

Všudypřítomná ostrážitost vůči režimu však přinášela kromě momentů obávaných i momenty zábavné. Nemohu se ubránit reprodukci jedné z mnoha událostí, jež Karol Polák k tomuto zmiňuje. Cituji či čerpám: „Na již připomínaných zimních olympijských hrách v Sapporu v roce 1972 měl jako jeden z hlavních komentátorů za úkol představit divákům a uvítat delegaci československých sportovců, jež právě nastupovala při zahajovacím ceremoniálu. První se při vstupu na stadion objevila naše vlajka a pod ní tabulka s nápisem ČSSR. Přestože tuto zkratku mělo Československo již

⁸⁴ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 12.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. 168 stran. ISBN 80 – 968687 – 4 – 8. Strana 12, 13.

⁸⁷ Audiovizuální záznam. Shlédnuto v Archivu České televize dne 15. 3. 2010. Záznam Československé spartakiády – ženy v roce 1975. Rok pořízení záznamu: 1975. Délka záznamu: 30 minut. Kód záznamu: 275 440 01659; Audiovizuální záznam. Shlédnuto v Archivu České televize dne 15. 3. 2010. Záznam zahájení LOH v Moskvě v roce 1980. Rok pořízení záznamu: 1980.

⁸⁸ Audiovizuální záznam. Shlédnuto v Archivu České televize dne 15. 3. 2010. Záznam Československé spartakiády – ženy v roce 1975. Rok pořízení záznamu: 1975.

dvanáct let⁸⁹, Karola Poláka zřejmě v návalu nervozity dvojitě ‘S’ v názvu zaskočilo a uvítal tak výpravu ,Československej sovietskej socialistickej republiky!⁹⁰ Velmi se lekl a pokusil se sportovce uvítat ještě jednou. Bohužel řekl to samé. Po přenosu mu volal náměstek televize Diviš⁹¹ z Prahy. Karol Polák se bál, aby ho neodvolal z olympiády domů. Na druhém konci linky se však ozvalo: ,Karle, nic si z toho nedělej! Prostě, předběh’ jsi dobu.“⁹²

⁸⁹ Článek o ČSSR na wikipedia.org. (Vznik ČSSR – 11. července 1960). [Online], [cit. 11. 4. 2010]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Československá_socialistická_republika

⁹⁰ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 83.

⁹¹ Rozhovor s Karolem Polákem pro server pravda.sk. Rozhovor byl uskutečněn dne 5. září a vedl ho Michal Zeman. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://futbal.pravda.sk/pred-obrazovkou-trpim-vravi-legendarny-komentator-karol-polak-psd-/sk_rfutbal.asp?c=A090904_222546_sk_rfutbal_p43

⁹² Celá událost popsána v knize: Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. 168 stran. ISBN 80 – 968687 – 4 – 8. Strana 83.

Ústup ze scény

Předávání zkušeností a ukončení působení v Československé televizi

Přelom 80. a 90. let 20. století byl pro československé - později české a slovenské - televizní vysílání obrazně i doslova revoluční. Sametová revoluce přinesla razantní změny nejen politického rázu.

Situace ve společnosti, jež Sametovou revoluci vnímala jako mezník a předěl mezi "starým" a "novým", měla na Československou televizi symbolický dopad mimo jiné v tom, že se začalo ustupovat od letitých technik a procedur výroby pořadů a pomalu nastupovaly nové trendy postupů práce.

V jisté souvislosti s těmito jevy byly i pozitivní postoje občanů, potenciálních diváků, jež zrovna znovu nabyli práv a svobody, k rozdělení Československé republiky, jenž se na začátku devadesátých let nevyhnutelně blížilo. Jedním z mnoha ukazatelů, jež potvrzují tuto teorii souvislosti zavádění změn v nové, takřka obrozené společnosti s rozpadem Československa, je znatelný úbytek sportovních komentářů, prezentovaných federálním způsobem (dvojjazyčně), pozorovatelný po revoluci 1989. Češi se připravovali na vznik České televize, Slováci se připravovali na vznik Slovenskej televízie, jež vznikaly a začaly fungovat ještě za existence Československé televize.

Tyto faktory "novátorství" měly dopad mezi jinými i na Karola Poláka a jeho práci. On sám situaci a náladu v Redakci sportu Československé televize na začátku devadesátých let popisuje takto: „V športovej redakcii televízie vznikla dusná atmosféra. Odchádzali dlhoročné opory a prichádzali noví redaktori so svojším pohľadom na disciplínu a kvalitu práce. Pocit istoty a zodpovednosti sa začal vytrácať, ..., napísal som okamžitú výpoveď a zatvoril za sebou dvere. To, že ma nikto neprehováral, aby som zostal, bolo príznačné pre nové vedenie televízie.“⁹³

Nutno zmínit, že přelom ve smyslu přelomu politického znamenal konec kariéry pro mnoho dobrých sportovních komentátorů. Byli nuceni odejít z důvodů více či méně intenzivní spolupráce se Státní bezpečností. Existenci spolupráce, případně její míru, konkrétně Karola Poláka s StB se mi na základě dostupných zdrojů nepodařilo ani prokázat ani vyvrátit.

⁹³ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Nečíslovaná strana. Kapitola s názvem „Čo bolo na konci. (namiesto úvodu)

Pro zaměstnance Československé televize to zjevně byla doba co do profese zmatečná a nestálá, což vyvozují i z výpovědi Roberta Záruby k tématu odchodu Karola Poláka z Československé televize: „V té době (počátek devadesátých let, pozn. aut.), já vím, že tenkrát odcházel, pak ho brali zpátky, pak znovu odcházel. Jeho zaměstnanecký poměr,..., měl takový vývoj.“⁹⁴

Jak jsem se již zmínila, doba těsně po revoluci byla také komplikovaná tím, že se začala velmi aktivně zkoumat míra spolupráce novinářů s bývalým režimem před rokem 1989. A právě u sportovních komentátorů a žurnalistů vůbec, kteří často vyjížděli za hranice, to bylo dost citlivé téma. Mimo jiné i to nahrávalo nervózní atmosféře v Československé televizi.

Karol Polák z Redakce sportu odešel po téměř pětadvaceti letech v polovině roku 1991.⁹⁵ Okolnosti a pravé důvody odchodu tohoto sportovního komentátora z Redakce sportu ČT pro mě zůstávají jaksi neobjasněné. Dle něho samotného ho k odchodu motivovaly neshody s novým vedením, Robert Záruba tuto etapu zase popisuje jako opakované odchody a návraty Poláka do Československé televize, což působí jako komentátorovo nerozhodné chování v situaci, v níž nastává „nová doba“.

Novým zaměstnavatelem Karola Poláka se stala právě vznikající slovenská sázková kancelář Terno, jeho novým povoláním řízení diplomacie této společnosti,⁹⁶ oficiálně byl přijat na pozici ředitele propagace⁹⁷.

Svým přístupem k práci a rázem jejího vykonávání byl a je příkladem novým generacím sportovních komentátorů. „Já si toho s odstupem času... Nebo i tehdy jsem si toho samozřejmě vážil, že jsem mohl vedle něj být a mohl jsem se od něj učit.“⁹⁸ Tak popisuje své dojmy ze spolupráce s Karolem Polákem současný fotbalový komentátor Pavel Čapek, který s Karolem Polákem federálním způsobem komentoval fotbal, jak jsem se již zmiňovala.

V komentování každé ze svých specializací měl (má) Karol Polák následovníky, z nichž někteří byli současně i jeho kolegy. Nejvíce ze stylu Polákovy práce se v praxi

⁹⁴ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Robertem Zárubou. Proveden 30. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze.

⁹⁵ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Nečíslovaná strana. Kapitola s názvem „Čo bolo na konci. (namiesto úvodu)

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Rozhovor s Karolem Polákem pro ČTK z 6. 9. 2009. Bratislava, Praha. Uveden v magazínu *ceskenoviny.cz*. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: <http://magazin.ceskenoviny.cz/zpravy/komentator-polak-slavi-75-narozneniny-a-styska-si-po-socialismu/396217>

⁹⁸ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Pavlem Čapkem. Proveden 24. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze.

dalo nejspíše získat při společném komentování, což se za jeho éry praktikovalo právě federálně. Pavel Čapek s Karolem Polákem spolu takto komentovali kopanou několik let, vymezeno roky je to od roku 1984, kdy Pavel Čapek nastoupil do Hlavní redakce tělovýchovy a motorismu,⁹⁹ do roku 1991, kdy Karol Polák odešel z televize.

Petr Vichnar s Karolem Polákem více či méně intenzivně spolupracoval od roku 1978.¹⁰⁰ Většinu krasobruslařských klání komentoval Karol Polák s Karlem Mikyskou, jak jsem uvedla výše. Na konci roku 1987 se však na přání Karla Mikysky stal Polákovým federálním komentátorským partnerem právě Petr Vichnar.¹⁰¹ Ten tak mohl déle než tři roky pozorovat Polákův styl práce a jeho jisté zvyklosti. „On se opravdu snažil na všechno stoprocentně připravit... Konkrétně v tom krasobruslení měl na každého závodníka takovou kartu, takový list, kde měl samozřejmě ty podstatné věci o něm, tam měl záznamy z předchozích sezon, ze všech jízd... Jaké skoky skočil, na jakou hudbu jezdil, nějaké poznámky,..., při čem spadl, při čem nespád, a z toho samozřejmě čerpal... Jeho přípravy, to byla velká škola,“ hodnotí Petr Vichnar.

Nejen Karol Polák se však zaryl do paměti svých spolupracovníků a následovníků, nýbrž i oni jemu. Například v rozhovoru pro Lidové noviny odpovídá na otázku, zda se mu zamlouvají čeští komentátoři, takto: „S Čapkem jsem pracoval, od té doby vyrostl, má kvalitu...“¹⁰²

Nutno však podotknout, že na adresu současných slovenských sportovních komentátorů se Karol Polák nevyjadřuje lichotivě. Když byl dotázán na to, v čem se od jeho éry změnilo komentování sportovních přenosů, neváhá použít výmluvná přirovnání: „Akoby som počúval filharmóniu, ktorá hrá celý čas falošne. Neraz uvažujem, či nestiahnem zvuk a nezačnem si to komentovať sám.“¹⁰³ V následující odpovědi svou teorii rozvíjí: „... chlapci za mikrofónom nevedia formulovať, majú problém dať dokopy súvislú vetu. Nevedia intonovať, netušia, čo je to prízvuk, spodobovanie, asimilácia. A priveľa hovoria. Popisujú všetko, čo divák vidí. Namiesto

⁹⁹ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Pavlem Čapkem. Proveden 24. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze.

¹⁰⁰ Citace z rozhovoru uskutečněného s panem Petrem Vichnarem. Proveden 24. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Rozhovor s Karolem Polákem pro Lidové noviny. Uveden dne 5. 9. 2009. Rozhovor vedl Jiří Jakoubek. Bratislava. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://sportreport.lidovky.cz/karol-polak-jsem-slovak-i-kdyz-jsem-polak-fpj-/ln-sport-rozhovory.asp?c=A090905_122847_ln-sport-rozhovory_mis

¹⁰³ Rozhovor s Karolem Polákem pro server pravda.sk. Rozhovor byl uskutečněn dne 5. září a vedl ho Michal Zeman. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://futbal.pravda.sk/pred-obrazovkou-trpim-vravi-legendarny-komentator-karol-polak-psd-/sk_rfutbal.asp?c=A090904_222546_sk_rfutbal_p43

toho, aby glosovali, upozornili na niečo, čo fanúšik nepozná. Unavujú ho množstvom štatistiky, podstata im uniká. My sme mali v redakcii na stene nápis: ‘hovor málo, povedz veľa’.¹⁰⁴

To, že Karol Polák byl ve své době vrcholným představitelem profese sportovního komentátora, dokládá i výčet ocenění, jež za své výkony obdržel. Z těch nejvýznamnějších se jedná například o televizní ocenění Zlatý krokodýl (získal v roce 1972), dále o cenu Československé televize (obdržel v roce 1981); po roce 1989 obdržel cenu SOV (Slovenského olympijského výboru) či cenu Fair play dr. Ivana Chodáka.¹⁰⁵

Ale nejsou to jen tato materiální ocenění, co činí Karola Poláka legendou ve svém oboru. Jsou to především vzpomínky diváků, obyčejných lidí, kteří si tak díky Polákovu charisma, s jakým komentoval, s jakým vystupoval, vybaví tu či onu sportovní akci, jež se jim díky specifickému komentáři zaryla do paměti. Snad je to tento pocit, snad je to Polákův nezaměnitelný “čarovný baryton”¹⁰⁶, co nutí fanoušky i kolegy a následovníky při vzpomínce na Karola Poláka a jeho svérázný sportovní komentář napodobovat jeho hlas. A není od věci tvrzení, že nevýznamné osoby se neparodují, protože by to bylo jednoduše nezajímavé.

Poslední velká akce, již Karol Polák jako zaměstnanec Československé televize komentoval, bylo mistrovství světa v jeho zbožňovaném fotbale v Itálii 1990.¹⁰⁷ Byl to poslední šampionát, kde Češi a Slováci hráli za jeden tým.¹⁰⁸ Toto mistrovství tak symbolizovalo konec Československa, konec federálního komentování, konec jedné velké éry. Konec éry Karola Poláka.

¹⁰⁴ Rozhovor s Karolem Polákem pro server pravda.sk. Rozhovor byl uskutečněn dne 5. září a vedl ho Michal Zeman. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://futbal.pravda.sk/pred-obrazovkou-trpim-vravi-legendarny-komentator-karol-polak-psd-/sk_rfutbal.asp?c=A090904_222546_sk_rfutbal_p43.

¹⁰⁵ Článek o Karolu Polákovi na wikipedia.org. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Karol_Pol%C3%A1k

¹⁰⁶ Rozhovor s Karolem Polákem pro periodikum IDNES.cz. Uvedeno dne 11. 3. 2009. Bratislava. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://fotbal.idnes.cz/zivot-bez-mikrofonu-me-nezabije-rika-karol-polak-fux-/fot_reprez.asp?c=A090310_154731_fot_reprez_ot

¹⁰⁷ Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. Strana 105

¹⁰⁸ Rozhovor s Karolem Polákem pro server pravda.sk. Rozhovor byl uskutečněn dne 5. září a vedl ho Michal Zeman. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://futbal.pravda.sk/pred-obrazovkou-trpim-vravi-legendarny-komentator-karol-polak-psd-/sk_rfutbal.asp?c=A090904_222546_sk_rfutbal_p43

Současné aktivity Karola Poláka

V sázkové kanceláři Terno nakonec Karol Polák pracoval déle než patnáct let.¹⁰⁹ Aktuálně je však jako příležitostný komentátor (konferenciér) na volné noze.¹¹⁰ Moderuje tak jednorázové akce či klání různých charakterů. „Skoro každý víkend jezdím moderovat akce po Slovensku, výročí fotbalu nebo soutěž v kopání jedenáctek, ale i psí spřežení, mistrovství Slovenska formanů...“¹¹¹ sám shrne v rozhovoru pro ČTK.

Pravidelné profesní aktivity v Polákově současném pracovním životě nacházíme především v podobě tříhodinové talkshow ‘Návraty Karola Poláka’, již uvádí každou neděli v košickém rádiu Hornet.¹¹² Dále konferuje dva pořady na regionálních televizních stanicích v Trenčíně a v Žilině, vždy se zabývají sportovní tematikou.¹¹³ S veřejnoprávní Slovenskou televizí v současnosti trvale nespolupracuje. Nabídl jí pořad ‘Góly, body, spomienky’, z jeho uvedení však nakonec sešlo.¹¹⁴

Karol Polák aktivně nekomentuje velká sportovní klání již téměř dvacet let. Přesto je však stále v dějinách sportovního komentáře populární osobností. Jedním z důvodů tohoto je dle jeho vyjádření fakt, že za doby vrcholu jeho kariéry mohl divák sledovat jen Československou televizi.¹¹⁵ „Zapol si televízor a videl – Poláka“¹¹⁶. Dále ovšem také dodává: „Vždy som sa usiloval robiť svoju prácu maximálne poctivo.

¹⁰⁹ Článek na sportovních webových stránkách. Uvedeno dne 5. 10. 2005. [Online], [cit. 11. 1. 2009]. Dostupné z WWW: <http://sport.cas.sk/clanok/62840/kvalifikacny-futbal-s-ruskom-bude-komentovat-karol-polak.html>

¹¹⁰ Rozhovor s Karolem Polákem pro Lidové noviny. Uveden dne 5. 9. 2009. Rozhovor vedl Jiří Jakoubek. Bratislava. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://sportreport.lidovky.cz/karol-polak-jsem-slovak-i-kdyz-jsem-polak-fpj-/ln-sport-rozhovory.asp?c=A090905_122847_ln-sport-rozhovory_mis

¹¹¹ Rozhovor s Karolem Polákem pro ČTK. Uveden dne 6. 9. 2009. Bratislava. [Online], [cit. 11. 1. 2009]. Dostupné z WWW: http://magazin.ceskenoviny.cz/zpravy/sportovni-moderator-polak-ma-stale-dost-prace/396216&id_seznam=276

¹¹² Rozhovor s Karolem Polákem pro Lidové noviny. Uveden dne 5. 9. 2009. Rozhovor vedl Jiří Jakoubek. Bratislava. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://sportreport.lidovky.cz/karol-polak-jsem-slovak-i-kdyz-jsem-polak-fpj-/ln-sport-rozhovory.asp?c=A090905_122847_ln-sport-rozhovory_mis

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Rozhovor s Karolem Polákem pro ČTK. Uveden dne 6. 9. 2009. Bratislava. [Online], [cit. 11. 1. 2009]. Dostupné z WWW: http://magazin.ceskenoviny.cz/zpravy/sportovni-moderator-polak-ma-stale-dost-prace/396216&id_seznam=276

¹¹⁵ Rozhovor s Karolem Polákem pro server pravda.sk. Rozhovor byl uskutečněn dne 5. září a vedl ho Michal Zeman. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://futbal.pravda.sk/pred-obrazovkou-trpim-vravi-legendarny-komentator-karol-polak-psd-/sk_rfutbal.asp?c=A090904_222546_sk_rfutbal_p43

¹¹⁶ Tamtéž.

Komentovaniu som sa venoval od rána do večera, zanedbal som aj rodinu a všetko ostatné.“¹¹⁷

Karol Polák v roce 2009¹¹⁸

¹¹⁷ Rozhovor s Karolom Polákom pro server pravda.sk. Rozhovor byl uskutečněn dne 5. září a vedl ho Michal Zeman. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://futbal.pravda.sk/pred-obrazovkou-trpim-vravi-legendarny-komentator-karol-polak-psd-/sk_rfutbal.asp?c=A090904_222546_sk_rfutbal_p43

¹¹⁸ Rozhovor s Karolom Polákom pro periodikum IDNES.cz. Uvedeno dne 11. 3. 2009. Bratislava. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://fotbal.idnes.cz/zivot-bez-mikrofonu-me-nezabije-rika-karol-polak-fux-/fot_reprez.asp?c=A090310_154731_fot_reprez_ot

Závěr

Ve své práci jsem představila Karola Poláka jako významnou osobnost historie televizního vysílání v Československu.

Je zde zmapován jeho profesní život, nastíněno jeho soukromí a dopady jednoho na druhé a naopak. Záměr vystihnout principy jeho práce byl podpořen postřehy v oboru činných odborníků, kteří Polákův styl a pravidla znali. Tyto příspěvky pomohly dále odhalit přínosy tohoto komentátora profesi a také fakt, že právě Karol Polák a jeho doboví spolupracovníci tuto pracovní pozici, její základní zákonitosti, vlastně fakticky zformovali.

Sám Karol Polák si svou popularitu získal nejen díky bezchybné přípravě materiálu a perfekcionistařtým přístupem k profesi, ale i díky svému nezaměnitelnému hlasu, umění jeho modulace, a především dokonalé práci se slovenským jazykem. Vždy působil perfektně připraven formálně i obsahově.

Tato bakalářská diplomová práce nabízí čtenáři uceleně zmapovanou kariéru jedinečného sportovního komentátora, jenž dokázal nezaměnitelným způsobem divákům z různých společenských vrstev zprostředkovat nevyzpytatelnost fotbalu, rychlost hokeje i eleganci krasobruslení.

Použité zdroje

Základní literatura:

- 1) Otakar Černý: *Brankám bylo padesát aneb Díky táto*. Edice ČT. První vydání. Praha. 2007. 176 stran. ISBN 978 – 80 – 85005 – 81 – 3.
- 2) Juraj Soviar, Karol Polák: *REPLAY – komentuje Karol Polák*. ALA BAMA s.r.o. První vydání. Bratislava. 2001. 168 stran. ISBN 80 – 968687 – 4 – 8.
- 3) Vít Holubec, Karol Polák: *Priviazaní k mikrofónu ...komentujú Karol Polák & Vít Holubec*. Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo. První vydání. Bratislava. 1972. 219 stran. ISBN 77 – 006 – 72.
- 4) Vít Holubec: *Tak už tedy patnáct*. Československá televize. Praha. 1970.
- 5) Miloslav Holman, Karel Malina: *U mikrofonu byli....* Novinář. První vydání. Praha. 1977. 176 stran. ISBN 59 – 181 – 76.
- 6) Miloslav Holman, Karel Malina: *S mikrofonem za sportem*. Delta. První vydání. 149 stran. ISBN 80 – 86091 – 04 - X

Diplomová práce k tématu:

- 7) *Osobnost české televizní historie - Karel Mikyska* [rukopis] / Michaela Famfulíková; vedoucí práce - Petr Bednařík. 2007. IKSŽ FSV UK

Rozhovory online:

- 8) Rozhovor s Karolem Polákem pro ČTK z 6. 9. 2009. Bratislava, Praha. Uveden v magazínu ceskenoviny.cz. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: <http://magazin.ceskenoviny.cz/zpravy/komentator-polak-slavi-75-narozneniny-a-styska-si-po-socialismu/396217>
- 9) Chat s osobností České televize – Vít Holubec. Uvedeno 14. března 2006. [Online], [cit. 25. 4. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/chat/chat.php?id=374>
- 10) Rozhovor s Karolem Polákem pro server pravda.sk. Rozhovor byl uskutečněn dne 5. září a vedl ho Michal Zeman. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://futbal.pravda.sk/pred-obrazovkou-trpim-vravi-legendarny-komentator-karol-polak-psd-sk_rfutbal.asp?c=A090904_222546_sk_rfutbal_p43

- 11) Rozhovor s Karolem Polákem pro periodikum IDNES.cz. Uvedeno dne 11. 3. 2009. Bratislava. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://fotbal.idnes.cz/zivot-bez-mikrofonu-me-nezabije-rika-karol-polak-fux-fot-reprez.asp?c=A090310_154731_fot_reprez_ot
- 12) Rozhovor s Karolem Polákem pro Lidové noviny. Uveden dne 5. 9. 2009. Rozhovor vedl Jiří Jakoubek. Bratislava. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://sportreport.lidovky.cz/karol-polak-jsem-slovak-i-kdyz-jsem-polak-fpj-/ln-sport-rozhovory.asp?c=A090905_122847_ln-sport-rozhovory_mis
- 13) Rozhovor s Karolem Polákem pro ČTK. Uveden dne 6. 9. 2009. Bratislava. [Online], [cit. 11. 1. 2009]. Dostupné z WWW: http://magazin.ceskenoviny.cz/zpravy/sportovni-moderator-polak-ma-stale-dost-prace/396216&id_seznam=276

Elektronické zdroje:

- 14) Článek o Karolu Polákovi na wikipedia.org. [Online], [cit. 11. 11. 2009]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Karol_Pol%C3%A1k
- 15) Miroslav Krupička: *Historie rozhlasu v kostce*. Archiv ČRo. [Online], [cit. 12. 1. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/rozhlasovahistorie/historie/zprava/682506>
- 16) Webová stránka ŠK SLOVAN Bratislava. [Online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.slovanfutbal.com/index.php?ID=111>
- 17) Článek o FK Inter Bratislava na wikipedia.org. [Online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/FK_Inter_Bratislava
- 18) Článek o FK Senica na wikipedia.org. [Online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/FK_Senica
- 19) Článek o zaměstnancích radiové stanice „Hornet radio“. [Online], [cit. 14. 3. 2010]. Dostupné z WWW: http://www.hornetradio.fm/index.php?pg=3&pe_key=10
- 20) Webová stránka Vysoké školy múzických umění v Bratislavě. [Online], [cit. 18. 3. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.vsmu.sk/>
- 21) Článek „Prehistorie“. Uvedeno na webových stránkách České televize. [Online], [cit. 8. 2. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/historie/prehistorie.php>

- 22) Úvodní strana o zaměstnancích Redakce sportu ČT. Uvedeno na webových stránkách České televize. [Online], [cit. 8. 2. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/lide/redakcesportu/index.php>
- 23) Článek „*Kalendárium 1969*“. Uvedeno na webových stránkách České televize. [Online], [cit. 8. 2. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/historie/kalendarium1969.php>
- 24) Článek „*Fakulta sociálních věd – Institucionalizace sociálněvědních oborů na Karlově Univerzitě*“. Uvedeno na webových stránkách Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. [Online], [cit. 8. 2. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.fsv.cuni.cz/FSV-413.html>
- 25) Článek o zaměstnanci ČT: Otakar Černý. Redakce sportu ČT. Uvedeno na webových stránkách České televize. [Online], [cit. 13. 2. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/lide/redakcesportu/otakarcerny.php>
- 26) Článek o ČSSR na wikipedia.org. (Vznik ČSSR – 11. července 1960). [Online], [cit. 11. 4. 2010]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Československá_socialistická_republika
- 27) Článek na sportovních webových stránkách. Uvedeno dne 5. 10. 2005. [Online], [cit. 11. 1. 2009]. Dostupné z WWW: <http://sport.cas.sk/clanok/62840/kvalifikacny-futbal-s-ruskom-bude-komentovat-karol-polak.html>
- 28) Články Pavla Žáčka dostupné na webových stránkách ČT. [Online], [cit. 18. 11. 2010]. Dostupné z WWW:
[http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/1-cast/;](http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/1-cast/)
[http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/2-cast/;](http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/2-cast/)
[http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/3-cast/;](http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/3-cast/)
[http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/4-cast/;](http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/4-cast/)
[http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/5-cast/;](http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/5-cast/)
[http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/6-cast/;](http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/6-cast/)

<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/7-cast/>;

Audiovizuální projekce:

- 29) Audiovizuální záznam. Shlédnuto v Archivu České televize dne 15. 3. 2010.
Záznam Československé spartakiády - ženy. Rok pořízení záznamu: 1975. Délka záznamu: 30 minut. Kód záznamu: 275 440 01659
- 30) Audiovizuální záznam. Shlédnuto v Archivu České televize dne 15. 3. 2010.
Záznam zahájení LOH v Moskvě. Rok pořízení záznamu: 1980. Kód záznamu: 280 440 42979/0001
- 31) Audiovizuální záznam. Shlédnuto v Archivu České televize dne 15. 3. 2010.
Záznam utkání ČSSR – Kanada, lední hokej, ZOH Grenoble. Rok pořízení záznamu: 1968. Délka záznamu: 111 minut. Kód záznamu: 268 531 18997
- 32) Záznam utkání finále mistrovství Evropy ve fotbale v Bělehradu v roce 1976.
Rok pořízení záznamu: 1976. Délka záznamu 95 minut. Kód záznamu: 276 440 03958

Audiozáznamy:

- 33) Rozhovor s panem Pavlem Čapkem. Proveden 24. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze. Celý rozhovor byl se souhlasem pana Pavla Čapka zaznamenán a je k dispozici jako příloha na CD. K citaci rozhovoru dal pan Pavel Čapek ústně souhlas.
- 34) Rozhovor s panem Petrem Vichnarem. Proveden 24. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze. Celý rozhovor byl se souhlasem pana Petra Vichnara zaznamenán a je k dispozici jako příloha na CD. K citaci rozhovoru dal pan Petr Vichnar ústně souhlas.
- 35) Rozhovor s panem Robertem Zárubou. Proveden 30. 3. 2010 v budově zpravodajství České televize na Kavčích horách v Praze. Celý rozhovor byl se souhlasem pana Roberta Záruby zaznamenán a je k dispozici jako příloha na CD. K citaci rozhovoru dal pan Robert Záruba ústně souhlas.